

Nr 145.

Av friherre **Gyllenstierna m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 186 till innevarande års riksdag med förslag bland annat till förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap hemställas, att hushållningssällskapen årligen tillhopa tilldelas 1,750,000 kronor såsom ersättning för den andel av brännvinsförsäljningsavgifterna, som hittills utgått till dessa sällskap, samt att till grund för fördelningen mellan hushållningssällskapen skall tillsvidare läggas hushållningssällskapsområdenas folkmängd.

Av det till propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet den 4 april 1913 framgår, att flere hushållningssällskap genom sina förvaltningsutskott påyrkat en annan grund för fördelningen av ersättningen till hushållningssällskapen ävensom att nykterhetskommittén med anledning härav verkställt utredning, för vilken redogöres å sid. 22—24 i kommitténs såsom bilaga till propositionen fogade betänkande. På sidan 23 i förutnämnda betänkande återfinnes en av nykterhetskommittén upprättad tabell angående ersättningsbeloppet till hushållningssällskapen fördelat efter olika grunder. Någon förändring av den hittills varande fördelningsgrunden har emellertid icke blivit ifrågasatt, utan har föredragande departementschefen ansett att den tillsvidare borde lämnas oförändrad.

Den nuvarande grunden för fördelningen av brännvinsmedlen mellan hushållningssällskapen måste betecknas såsom synnerligen olämplig för att ej säga orättvis. Hushållningssällskapens verksamhet avser främjande av jordbruket och dess binäringar samt fisket och är följakt-

ligen på det allra intimaste knuten enbart till landsbygden. Sällskapens andel av brännvinsmedlen fördelas emellertid icke med hänsyn härtill, utan de resp. hushållningssällskapsområdenas hela folkmängd, sålunda även städernas, ligga till grund för fördelningen. Följden härav har blivit, att de hushållningssällskap, som hava större städer inom sina områden, erhållit häremot svarande större andel på de övriga sällskapens bekostnad.

Hushållningssällskapens inkomster av brännvinsmedel ha under de senare åren i avsevärd mån stegrats, varigenom även de på städer fattiga hushållningssällskapen kommit i en något bättre ekonomisk ställning än förut. Genom ett bifall till den kungl. propositionen minskas emellertid hushållningssällskapens inkomster högst avsevärt eller med ungefär $\frac{1}{3}$ av det belopp, som erhöles år 1912, då sällskapens andel av brännvinsförsäljningsmedlen utgjorde kronor 2,381,422.52. En sådan sänkning av inkomsterna skulle för de hushållningssällskap, som hava mindre inkomster, bli av ödesdiger betydelse för deras fortsatta verksamhet.

I den tabell, vilken såsom bilaga åtföljer denna motion, återfinnes uppgift om de olika hushållningssällskapens inkomster av brännvinsmedel i medeltal för åren 1908, 1910 och 1911 eller de normala år, under vilka fördelningen ägt rum enligt föreskrifterna i kungl. förordningen av den 9 juni 1905. Likaledes återgivas efter den kungl. propositionen de belopp, som torde utgå till de olika sällskapen, om en ersättning av 1,750,000 kronor beviljas att fördelas enligt nuvarande grunder, ävensom en beräkning över fördelningen av detta ersättningsbelopp, därest 10,000 kronor utgår såsom grundanslag och återstoden fördelas efter landsbygdens invånareantal. Slutligen innehåller tabellen en uppgift över fördelningen av det ersättningsbelopp till hushållningssällskapen, som kungl. lantbruksstyrelsen föreslagit eller 2,150,000 kronor fördelat dels efter sällskapsområdenas hela folkmängd, och dels med ett grundanslag av 10,000 kronor till varje sällskap och återstoden fördelat efter folkmängden å de resp. sällskapsområdenas landsbygd. Befolkningsstatistiken år 1910 ligger till grund för samtliga dessa beräkningar.

Såsom av den kungl. propositionen framgår, hava många grunder för fördelning av ersättningsbeloppet föreslagits. Då hushållningssällskapen hava en del utgifter, som utgå oberoende av områdenas storlek, nämligen de ordinarie förvaltningsutgifterna, torde ett grundanslag av 10,000 kronor vara lämpligt härför. Sedan detta grundanslag utgått,

borde återstoden fördelas efter de olika hushållningssällskapsområdenas folkmängd på landsbygden.

Någon motivering till detta förslag, utom vad som redan anförts, torde vara obehöfelig. Vi anse oss endast böra understryka, att då hushållningssällskapens och landsbygdens intressen i huvudsak sammanfalla och städerna och hushållningssällskapen i det närmaste sakna beröringspunkter, torde en fördelning efter landsbygdens befolkningssiffra vara både rättvis och rimlig.

Om en sådan fördelningsgrund beslutas, kommer i förhållande till den nuvarande fördelningen 19 hushållningssällskap att erhålla en relativt större andel av ersättningsbeloppet, under det att 7 hushållningssällskap erhålla en minskad sådan, varav tvenne, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap med mera avsevärda belopp, Östergötlands och Gävleborgs läns hushållningssällskap med mindre belopp, under det att de trenne övriga sällskapen erhålla en obetydlig minskning.

Mot den föreslagna fördelningsgrunden kan göras den erinringen, att då vissa hushållningssällskap förlora så avsevärda inkomster, detta bör verka avskräckande. Häremot kan anmärkas, att även om minskningen är avsevärd, innebär förändringen endast skipande av rättvisa. Orsaken till de nuvarande andelarnes storlek äro de stora städer, som förekomma inom deras områden. Genom de rikligare medel, som dessa hushållningssällskap under en lång följd av år haft till förfogande, hava de även haft tillfälle att avsätta medel för framtida behov. Härigenom torde dessa sällskap vara skyddade för den fara, som ligger uti minskade inkomster.

Med hänvisning till förestående vill undertecknade vördsammast hemställa,

att Riksdagen ville besluta, att § 4 i förordningen angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel måtte få följande lydelse.

4 §.

Till grund för fördelningen, dels mellan landstingen och städer, som ej deltaga i landsting, dels ock mellan hushållningssällskapen skall tillsvidare

läggas, i det förra fallet landstingsområdenas och nämnda städers folkmängd, i det senare fallet folkmängden inom hushållningssällskapsområdenas landsbygd, dock med undantag av 260,000 kronor, som utan hänsyn till folkmängden med lika belopp fördelas mellan de olika hushållningssällskapen.

Stockholm den 23 april 1913.

J. Gyllenstierna.

Adolf Roos.

F. Holmquist.

Alexander Hamilton.

Bilaga.

**Ersättningsbelopp till hushållningssällskapen fördelade
efter olika grunder.**

Hushållningssällskap.	Medeltal för åren 1908, 1910 och 1911.	Ersättning med 1,750,000 kr. fördelade			Ersättning med 2,150,000 kr. fördelade		
		på hela folk- mängden.	Med 10,000 kr. i grundanslag och återstoden i förhållande till landsbyg- dens folkmängd.		på hela folk- mängden.	Med 10,000 kr. i grundanslag och återstoden i förhållande till landsbyg- dens folkmängd.	
Stockholms län....	93,888 39	75,032 94	85,293 36		95,121 91	105,505 70	
Uppsala „	53,091 85	43,475 76	44,813 —		53,197 56	54,158 50	
Södermanlands „	73,518 19	59,937 53	57,775 47		74,114 92	70,600 69	
Ostergötlands „	121,658 71	99,352 39	89,142 83		122,099 44	110,388 55	
Jönköpings „	88,662 29	72,619 91	74,859 61		89,009 45	92,270 98	
Kronobergs „	65,413 53	53,927 11	63,669 45		65,563 61	78,076 89	
Kalmar läns norra	32,246 76	26,506 17	33,366 47		32,297 23	39,639 15	
„ „ södra	62,328 —	51,224 04	55,063 22		62,388 06	67,160 30	
Gottlands län....	22,780 04	18,693 82	26,229 88		22,917 90	30,586 74	
Blekinge „	61,913 46	50,995 69	48,836 77		61,991 68	59,262 42	
Kristianstads „	94,451 14	77,268 06	85,518 27		94,759 16	105,803 66	
Malmöhus „	188,778 97	153,808 46	111,166 61		189,767 36	138,324 57	
Hallands „	60,909 01	50,206 —	50,884 16		61,105 54	61,859 42	
Göteb. o. Bohus län	157,581 97	127,881 68	78,160 37		158,246 69	96,457 84	
Älvsborgs läns norra	64,404 86	52,770 02	59,746 83		64,603 68	73,101 24	
„ „ södra	54,705 62	44,851 67	48,837 86		54,801 32	59,263 80	
Skaraborgs län	99,872 61	82,063 10	83,811 54		100,145 28	103,626 08	
Värmlands „	107,671 97	88,353 34	92,398 05		107,969 43	114,517 62	
Örebro „	85,784 47	70,214 04	71,005 81		85,924 38	87,382 68	
Västmanlands „	64,140 43	52,163 01	52,672 62		64,714 83	64,127 98	
Kopparbergs „	96,851 29	79,289 82	88,355 65		97,069 34	109,390 05	
Gävleborgs „	105,079 02	86,106 63	81,525 31		105,336 75	100,726 12	
Västernorrlands „	103,830 40	84,705 85	89,101 95		103,975 39	110,336 69	
Jämtlands „	48,845 82	39,883 49	49,395 08		49,023 81	59,970 69	
Västerbottens „	66,685 32	54,647 95	65,251 28		66,975 20	80,083 44	
Norrbottnens „	66,466 76	54,021 52	63,118 55		66,878 08	77,378 16	
Summa	2,141,560 86	1,750,000 —	1,750,000 —		2,150,000 —	2,150,000 —	